

Наливайко Олег Іванович

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Процес реформування системи правоохоронних органів є пріоритетним напрямом стратегії, яка реалізується в Україні на сучасному етапі. Масштабність змін, що відбуваються в країні, визначається їх системним характером. Досягнення результату неможливе лише у межах одного напрямку, цілеспрямовані зусилля повинні мати цілісний характер, охоплювати усі сфери життя суспільства.

Проведення будь-якої реформи у державі завжди пов'язане з пошуком причин незадовільного стану елемента, що мають намір удосконалити, системи і шляхів підвищення ефективності його функціонування, форм реорганізації тощо. Зниження професіоналізму, посилення правового нігілізму, зневіра в реальність таких демократичних принципів, як недоторканність особи, рівність перед законом, об'єктивність і неупередженість дізнання, попереднього слідства тощо сприяло необхідності проведення реформування правоохоронних органів.

Тематика подальших реформаторських заходів у напрямі правозахисних органів державної виконавчої влади має теоретико-прикладне значення в сучасних умовах державотворення в Україні.

Вагому роль для подальших реформаторських заходів поліції в Україні мають наукові розробки таких вчених: В. Аверьянов, О. Бандурка, В. Вишняков, В. Веселий, Г. Зуйков, Ю. Кравченко, А. Майдинов, В. Сухорєв, Г. Туманов та ін.

Поліцейські органи є носіями владної функції, тому їх робота безпосередньо асоціюється у населення з якістю державної влади, з її здатністю відповідати потребам суспільного розвитку, а пріоритетним напрямом діяльності є захист особистості, суспільства і держави від протиправних посягань.

У процесі реформування органів внутрішніх справ (нині – правозахисні органи державної виконавчої влади) основну увагу було приділено створенню нової правової бази діяльності поліції. Так, прийнято Закон України «Про Національну поліцію» (ст. 9) від 02 липня 2015 р. [1], що визначає правові засади організації та діяльності поліції України, статус поліцейських та підготовлений відповідно до міжнародних стандартів у сфері поліцейської діяльності, зокрема: Декларації про поліцію від 08 травня 1979 р. [2]; Кодексу поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р. [3]; Європейського кодексу поліцейської етики від 19 вересня 2001 р. [4] та ін.

Реформування спричинило перетворення міліції в поліцію. Проте міліцію неможливо «перетворити» в поліцію шляхом звичайного перейменування. У першу чергу необхідно змінювати саме суспільство, відносини у системі «держава – суспільство».

Реформування правоохоронної системи є закономірним процесом, оскільки вже давно у суспільстві назріла потреба у підвищенні довіри до співробітників поліції і удосконаленні якості їх роботи. Необхідно створювати ефективні механізми для забезпечення внутрішньої дисципліни і зовнішнього контролю, а також нагляду за посадовими особами системи підтримки правопорядку.

Модернізація та становлення системи поліції мають бути орієнтовані на створення відомства європейського зразка, на вдосконалення та оптимізацію її структури, організації діяльності з метою комплексного вирішення питань з підвищення рівня захисту прав і свобод громадян, що діє на правових засадах та користується довірою і підтримкою суспільства, а не спробою пристосувати систему до зовнішніх умов [5, с. 67]. Кожен орган охорони громадського порядку повинен представляти громадськість у цілому, нести перед нею відповідальність і бути їй підзвітним. Соціальне замовлення суспільства для поліції у першу чергу полягає у зменшенні ймовірності скоєння злочинів і правопорушень в аналогічних ситуаціях там, де для цього є відповідні умови. Формулюючи замовлення для поліції подібним чином, суспільство має сприяти збільшенню функціонального потенціалу поліції, а у разі необхідності – підключати для підвищення його ефективності власні можливості.

Державна система забезпечення правопорядку не може успішно функціонувати без допомоги інститутів громадянського суспільства. Нині в Україні найбільш чітко проявилася і отримала тенденцію до зростання готовність поліції і громадських об'єднань взаємодіяти один з одним у сфері боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Важливим напрямом сучасних перетворень у сфері поліції є підготовка кадрового потенціалу, здатного професійно вирішувати поставлені завдання, адекватно реагувати на виклики іноді агресивного соціального середовища в умовах реального часу. Найважливішою складовою професійної зрілості співробітника поліції є його вміння вирішувати службові завдання у взаємодії з людьми, розуміння нагальних проблем, без вирішення яких забезпечення правопорядку і соціальної стабільності в суспільстві неможливо. Цей процес повинен мати системний і цілісний характер

Орієнтація співробітників поліції на дотримання і повагу прав і свобод людини і громадянина в їх діяльності повинна розглядатися як необхідна умова виконання ними завдань щодо попередження злочинів. Це визначає кардинально новий погляд на роль, обов'язки та можливості поліції.

Отже, нині існує потреба подальшого реформування правозахисних ор-

ганів державної виконавчої влади. Важливим напрямом є створення умов для формування і функціонування сучасної професійної поліції, що відповідає запитам громадянського суспільства. У цьому напрямі необхідними є такі заходи: вдосконалення правової бази та ефективної правозастосовної практики у цій сфері; здійснення роботи щодо підвищення професійної кваліфікації співробітників, розширення участі громадськості у кадровій політиці; визначення напрямів, розробка програми участі громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства у загальнодержавних, регіональних, місцевих та інших програмах зміцнення правопорядку; формування у населення об'єктивної оцінки діяльності поліції і створення позитивного образу її співробітників; впровадження в діяльність поліції сучасних технологій з метою вдосконалення практики надання інститутам громадянського суспільства державних послуг, зокрема, в електронному вигляді, що відповідає сучасній концепції «електронна держава» тощо. Перелік зазначених заходів не є вичерпним. Їх комплексна реалізація сприятиме створенню в Україні сучасної ефективної і авторитетної поліції, подальшого поступального розвитку взаємодії поліції та інститутів громадянського суспільства, що забезпечить успішне виконання поліцією поставлених перед нею завдань щодо захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, зміцнення законності і правопорядку в державі та суспільстві.

---

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року (зі змінами і доп.) // ВВР України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.

2. Декларація про поліцію від 08 травня 1979 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_803

3. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_282

4. Про Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи від 19 вересня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>

5. Сервецький І. В. Реформування системи регіональних підрозділів (міліції) поліції / І. В. Сервецький, О. В. Сапун // Юридична наука. – 2013. – № 3. – С. 66–72.